

»Píndola formativa 30. Ensenyar a llegir persones amb TEA

Funcions de la lectoescriptura	■ Mitjançant la lectoescriptura s'accedeix al món de la informació i de la comunicació actual, tant social com cultural, per a estar al dia i respondre a les exigències socials i intel·lectuals. ■ És una eina per als aprenentatges posteriors. ■ És fonamental per a resoldre molts problemes quotidians i aconseguir ser independents (buscar una direcció, emplenar un formulari,...) ■ És un mitjà de gaudi i oci d'ampliació cultural (que enriqueix amb el que uns altres han vist del món i han plasmat en un text). ■ És un mitjà de comunicació, llegim per a saber el que altres persones volen transmetre'ns i escrivim per a transmetre informació als altres.
Funcions de la lectoescriptura en alumnat amb TEA	■ Donar suport al llenguatge oral o substituir-lo en alguns casos (PECS). ■ Afavorir i impulsar la parla espontània i funcional (PECS). ■ Ajudar a millorar els problemes en fonologia, morfosintaxi i en problemes semàntics del llenguatge oral. ■ Millorar la conducta fixant normes i ajudant a comprendre situacions socials complexes. ■ Ajudar a treballar el dèficit executiu d'anticipació i organització. ■ Facilitar l'expressió i comprensió d'idees, sensacions i pensaments. ■ Oferir guions de models verbals.

Alumnat amb TEA i lectoescriptura

- Alumnat que pràcticament aprén a llegir sol sense presentar cap problema (el percentatge d'aquest alumnat és reduït i tots presenten capacitat altes).
- Alumnat que aprén a llegir de forma ordinària (amb la metodologia que utilitza la resta de l'alumnat) i presenta problemes de comprensió en determinats continguts de certs textos (sol entendre millor els textos descriptius o narratius i té dificultats en textos poètics).
- Alumnat que presenta un desenvolupament disharmònic, amb una determinada habilitat per a decodificar grafema i fonema, encara que sol presentar dificultats en la generalitat de la lectura comprensiva (té dificultats per a donar sentit a les coses o continguts) i per això diverses estratègies que faciliten la comprensió lectora.
- Alumnat que necessita una metodologia i uns materials més específics que els ordinaris per a accedir a la lectura.
- Alumnat que mai podrà accedir a la lectoescriptura ja que no posseeix els requisits necessaris.

Requisits per a l'aprenentatge

- Posseir una bona capacitat de discriminació visual. Han de ser capaços de realitzar tasques d'emparellaments.
- Estar interessat pel material escrit, tindre la facilitat per a observar amb deteniment els anagrames dels productes coneguts o els cartells de publicitat.
- Tindre un mínim d'hàbits de treball.
- Tindre la suficient memòria per a poder reconèixer, retindre i evocar el que aprén.
- Capacitat suficient per a comprendre ordres verbals senzilles.
- Sempre cal partir dels interessos de l'alumnat, partir de la seua zona de desenvolupament pròxima. (activitats d'atenció, memòria, etc.).
- S'han de planificar de forma acurada les sessions d'ensenyament (cançons, contes, material de l'entorn, etc.).
- Cal triar lletres majúscules o minúscules, mai amb les enllaçades.
- Col·locar material autoadhesiu tipus veta adhesiva en la paraula, el dibuix o la fotografia de l'objecte, de manera que queden enganxades.
- Cal oferir la possibilitat d'assajos repetits amb aquestes paraules. A vegades es poden emprar representacions similars, però diferents, dels objectes o persones, per a mantindre-hi l'interés i la motivació.
- Cal assegurar-se que l'alumnat coneix el material que se li demana que associe.
- Cal evitar conceptes desconeguts.
- Cal realitzar cada una de les activitats en un quadern diferent: per a escriure, per a dibuixar, per a unir, per a llegir, etc., d'aquesta forma s'anticipa el tipus d'activitat que es realitzarà.
- Cal emprar la lectura amb finalitats funcionals.
- Cal tindre present el principi d'aprenentatge sense error.

FASES

Fase I.

L'aprenentatge de la mecànica i el plaer d'associar

L'objectiu és ensenyar la mecànica d'associar imatges o dibuixos iguals. Busquem crear l'interés en l'alumnat, per a això partirem dels seus centres d'interés o pels objectes que coneix.

Comencem amb dues imatges i per oposició anirem introduint progressivament les altres.

Emprem entre 10-15 minuts diaris per al seu aprenentatge.

Existeix la possibilitat d'associar les paraules als objectes de l'entorn.

Ensenyem les vocals, la correspondència grafema-fonema. Progressió d'introducció de vocals també per oposició de fonemes (I, O, A, I, O). Activitats de classificar, memòria, discriminació visual i auditiva, etc.

Fase II. L'inici de la lectura i de l'escriptura

Emparellaments

Comencem a realitzar emparellaments de paraules amb objectes que ja no constitueixen focus d'interés.

Els realitzarem amb alumnat que té una bona discriminació visual i memòria. Podem triar entre realitzar associacions per entorns, per categories o bé per progressió de fonemes-grafemes.

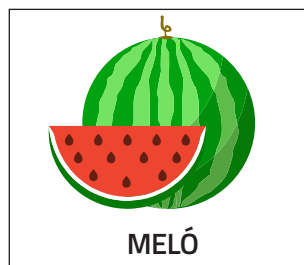
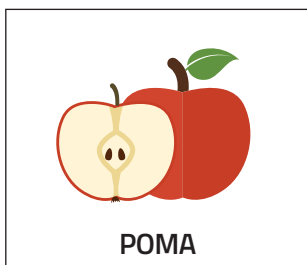
Associem els grafemes en paraules a un determinat contingut fonètic.

Triem entre 20-30 objectes i realitzem emparellaments. Imatges repetides.

L'alumnat ha de saber amb claredat quina és la demanda de la tasca, per tant hem d'oferir claus visuals que l'ajuden a discriminar i anticipar què ha de fer.

Hem de pronunciar la paraula al mateix temps que ensenyem el cartell o la imatge.

El format del cartell amb la paraula escrita pot tenir imatges per a comprendre millor el text.

Reconèixer paraules

Joc de "dona'm...". L'utilitzem quan volem desmar les paraules utilitzades en l'activitat d'emparellaments. Ens pot lliurar tant la imatge com la paraula escrita.

Cal fer servir el mètode d'assaig sense error.

Fase III. Composició de paraules

Sessió de treball

- Sessió de dues tasques: emparellament amb síl·labes—emparellaments autònomament.
- Sessió de tres tasques: associació amb síl·labes, copiar paraules i realitzar emparellaments autònoms.

Dividir en síl·labes

Comencem presentant a l'alumnat les paraules que ja associa de manera global, però en dos formats diferents: amb mostra i sense mostra.

Podem utilitzar per a les síl·labes diferent color de fons.

Utilitzem paraules conegudes (10-20).

Més emparellaments

Quan es conega aquest nou mecanisme, s'ha de continuar en l'ensenyament de nous emparellaments pel procediment representació - paraula completa i passar després, a dividir-les en síl·labes, de manera que l'alumnat vaja augmentant el seu vocabulari.

Copiar paraules

- Es realitza amb paraules conegudes.
- Copiem la paraula davant de l'alumnat i la col·loquem davall de la imatge perquè imite la nostra acció.
- Oferim ajuda física si la necessita.
- Utilitzem ordinador (adaptacions del teclat).
- Utilitzem sistema de treball per a facilitar el treball autònom.
- Lletres magnètiques, etc.

Lectura funcional i còpia funcional

- Horaris visuals (material analògic).
- Menús diaris, llista de la compra, etc.

Retolar

Escriure paraules sense mostra.

Unir i dibuixar

Aquestes activitats es plantegen com a complementàries i no són aconsellables per a tot l'alumnat: l'alumnat amb menys nivell cognitiu pot sentir-se confús.

Fomentar el treball independent

Hem d'utilitzar sistemes de treball que posteriorment faciliten el treball independent de l'alumnat.

Activitats TEACCH.

FASES

Fase IV: Ja llig verbs, articles i preposicions

Llegir frases escrites senzilles que l'alumnat ha de llegir i realitzar.

Aprendre a discriminar els verbs escrits, els articles, les preposicions.

Emparellem frases amb imatges descriptives.

Fomentem el treball independent.

Realitzem dictats. El contingut del text ha de referir-se a aspectes coneguts per l'alumnat, així com a aspectes concrets.

Llegim contes adaptats amb il·lustracions atractives i revisant i adaptant els textos perquè complisquen els següents requisits:

- Text curt i amb una o dues frases per imatge.
- Contingut adaptat que evite verbs mentalistes.
- Vocabulari adaptat a l'alumnat.

Anem assenyalant les paraules a mesura que anem llegint.

Aquest format es pot anar ampliant a la resta d'àrees del currículum: ciències socials, naturals, etc.

Treballem la velocitat lectora.

Bibliografia

- Mª Rosa Ventoso Roncero. "La lectoescritura como instrumento de aprendizajes relevantes en autismo", abril 2003.
- Ventoso, R. (2002). *¿Pueden aprender a leer y escribir los niños con autismo?* En Valdez, D. (Comp.). *Autismo: enfoques actuales para padres y profesionales de la salud y la educación*. Buenos Aires: Fundec. Volum II.
- Ventoso, R., i Osorio, I. (1997). *El uso de materiales analógicos como organizadores del sentido en personas con autismo*. En A. Rivière i J. Martos (Comp.), *El tratamiento del Autismo. Nuevas Perspectivas*. Madrid: Imsero-Apna.

